

Internationellt projekt om AA-rörelsen

Intervju med Klaus Mäkelä

AA har verkat över femtio år. Idag har rörelsen över 1,5 miljoner medlemmar i ett tiotal olika länder och medlemsantalet ökar hela tiden. Rörelsen har varken någon central ledning eller byråkratisk organisation – men den har inte heller splittrats eller delats upp i olika sektorer. Verksamheten är effektiv och ger resultat. Varför?

Detta är kärnfrågan i det internationella forskningsprojektet om AA-rörelsen. För idén bakom projektet står den finska Stiftelsens för alkoholforskning sekreterare Klaus Mäkelä, som också leder arbetet. I projektet, som nu pågått ett och ett halvt år, deltar forskare från 8 olika länder (Finland, Island, Mexiko, Polen, Schweiz, Sverige, Österrike och USA). Slutrapporten skall föreliggas 1992.

– På senare år har man talat mycket om framväxten av ett medborgarsamhälle eller om de s.k. nya sociala rörelserna. De gröna, olika hälsorörelser, kvinnorörelsen – alla försöker de hitta nya, icke-byråkratiska verksamhetsmodeller. Men det verkar inte som om man hittat någon fungerande lösning, rörelser kommer och går. AA-rörelsen däremot existerar och tycks bestå, säger Klaus Mäkelä.

AA som rörelse

AA-projektet är inte någon traditionell behandlingsforskning; målet är inte att undersöka hur effektivt

AA är. AA undersöks som en social rörelse genom att man analyserar situationer och människor där AA har väckt och väcker genklang. Man har koncentrerat sig på tre aspekter: AA som en social rörelse eller ett nätverk, som ett system för social växelverkan och kommunikation och som ett trossystem.

– Den centrala hemligheten bakom AA:s framgång är att man har hittat en modell för en fungerande nätverksorganisation. AA är uppbyggd av celler, den har många jämbördiga organisationsspetsar och den är uppbyggd som ett nätverk. Rörelsen sprider och differentierar sig genom delning: konflikter leder till att det bildas nya celler. Ändå är alla grupper öppna för vilken alkoholist som helst, och det är också vanligt att man byter grupp.

– Det finns ingen hierarkisk organisation, funktionärerna byts ut enligt en rotationsprincip. Man undviker omröstningar, problemen dryftas ända tills man uppnår konsensus. I denna process har många gamla veteraner ett stort inflytande.

– Det finns många fördelar med en organisation av AA:s slag. Modellen underlättar rörelsens spridning och anpassningen till nya samhällsgrupper. Möjligheten att bilda nya celler innebär ett kontinuerligt experimenterande med olika verksamhetsätt. Misslyckade försök dör ut, utan att hela rörelsens livskraft försvagas. "AA:are röstar med fötterna." Avsaknaden av byråkrati ger

upphov till många dubblingar av verksamheter, vilket garanterar en kontinuitet i verksamheten. Om en medlem eller grupp misslyckas tycks det alltid finnas någon annan som kan rycka in.

– Resultatet av allt detta är att AA som rörelse är synnerligen pluralistisk, trots att en utomstående ofta föreställer sig AA som enhetlig, som en sekt.

Spelets regler

Men ändå: trots att det finns mycket och många slags skillnader mellan länderna och grupperna, är grundstrukturen i verksamheten mycket enhetlig. Det kitt, som håller ihop det heterogena nätverket av celler, utgörs av medlemmarnas anonymitet, av de starka reglerna för kommunikationen och den sociala växelverkan och av programmet med de 12 stegen.

– Det finns inte några skriftliga paragrafer som säger hur man skall bete sig vid mötena. Ändå är reglerna mycket klara och varje medlem lär sig dem i praktiken. Preliminärt kan man göra en lista över de centrala principerna:

var och en berättar hur det känns
var och en pratar bara om sig själv

man varken förklarar eller tolkar sina egna eller andras historier

man kommenterar aldrig en andrans historia på ett avvisande sätt
man undviker konflikter mellan

Schema 1.

avslöjande av hemligheter

bearbetande av det omedvetna

professionell hjälpare

referensperson/-grupp

bikt	AA
psykoanalys	kvinnomedvetandegrupp

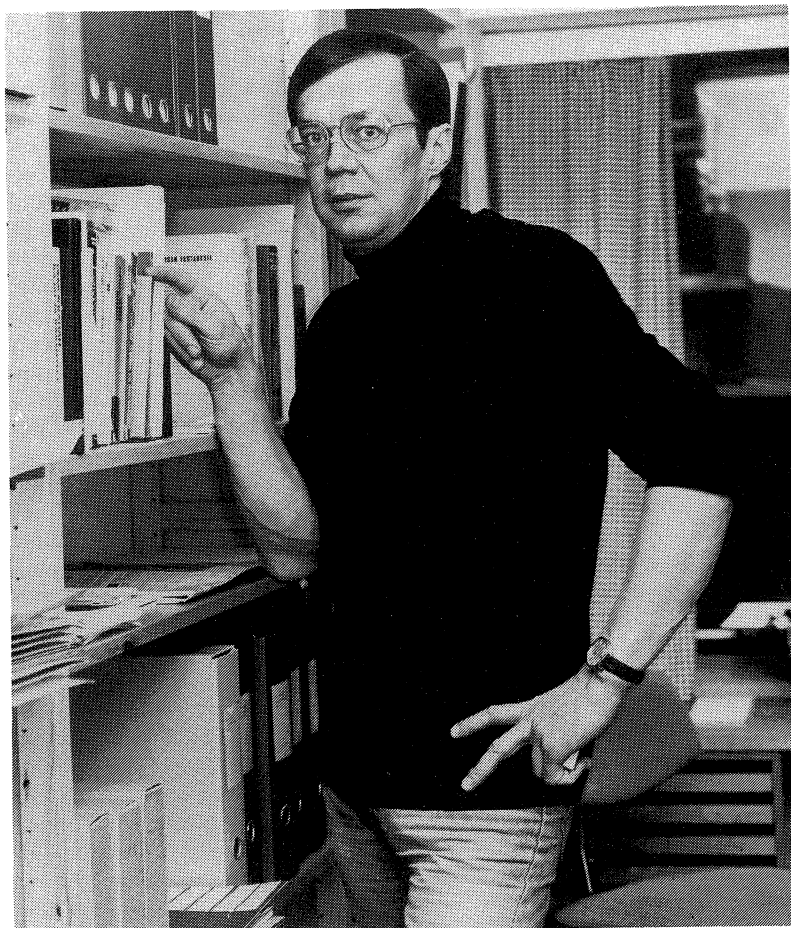

Foto: Kalervo Koski

AA starkt i Finland

AA uppstod i USA och spred sig till en början enbart i protestantiska miljöer. Under 60-talet kom Latinamerika och katolska länder med. AA har nu också fått sina första brofästen i socialistiska och islamska länder och i de industrialiserade länderna i Fjärran Östern.

– I Finland är AA exceptionellt starkt. Idag finns det 5 600 medlemmar som har varit nyktra minst ett år, under 80-talet har tillväxten varit ungefär 10 % årligen. I slutet av år 1988 fanns det 498 grupper i Finland, plus 74 grupper på olika institutioner. Medan rörelsen i andra länder har varit mycket medelklasspräglad, spred den sig i Finland först bland arbetare och därefter till andra samhällsgrupper.

– Den finska projektgruppen består av 7 forskare. Det har varit en mycket spännande upplevelse för forskarna att samla in forskningsmaterialet. AA har ju inget centralt beslutsfattningssystem, som skulle ha kunnat ge en generell tillåtelse att utföra undersökningen. Varje medlem och grupp fattar självständigt beslut om detta. Desto värdefullare har det varit att AA-medlemmarna har förhållit sig öppet till forskarna och positivt till projektet, konstaterar Klaus Mäkelä.

Matti Virtanen

medlemmarna.

– Inom ramen för de här principerna kan man i AA behandla saker som är personliga och känsliga. Detta kan man ju i princip göra på många sätt. Med hjälp av ett fyrfält kan man analysera olika möjligheter att glänta på privatlivets hägn, beroende på om vad och med vem man talar:

– När man bearbetar det omedvetna söker man sitt fördolda, autentiska jag. AA strävar till något annat: man gräver inte i det omedvetna eller förnekade jaget, utan meningen med det man berättar är att ärligt prata om sina egna erfarenheter. När var och en i tur och ordning öppet och ärligt försöker berätta om sig själv blir resultatet både en emotionell lättnad och dessutom modellinläring. Med hjälp av and-

ras erfarenheter skaffar man sig omdömesförmåga, vardagskloket – inte egentligen generella normer för hur man skall bete sig.

– Reglerna för social samverkan är också mycket centrala för AA:s funktionsduglighet, vid sidan av den andliga sidan, dvs. de 12 stegen. Många institutioner som bygger på AA:s filosofi – såsom Minnesota-modellen – har visserligen tagit till sig de 12 stegen, men inte reglerna för kommunikation och samverkan. Detta får viktiga konsekvenser.

– Visst finns det många interna konflikt- och friktionsytor i AA. Men det väsentliga är ändå att rörelsen trots allt hålls ihop och fungerar framgångsrikt – och hur det går till, det strävar projektet till att förstå, säger Klaus Mäkelä.

ICAA:s alkoholpolitiska grupp möttes i Berlin

Syftet med ICAA:s alkoholpolitiska grupp är att upprätthålla och stimulera debatten mellan forskare, beslutsfattare och dem som är verkamma på fältet, genom att ta ställning till kunskapen om alkohol ur en alkoholpolitisk synvinkel, genom att identifiera olika alkoholpolitiska alternativ och genom att granska fördelar och nackdelar med olika alkoholpolitiska åtgärder.

Den alkoholpolitiska gruppen samlades till sin åttonde session i